

СВЕТОСЛАВ МИНКОВ
ЛУНАТИН!... ЛУНАТИН!...
ЛУНАТИН!...

chitanka.info

Той беше малко, гърбаво човече с живи, черни очи. Познавах го още като дете, когато ходех у тях и му плащах по две копчета, за да гледам направената от него панорама: едно газено сандъче, в което мъждееше запалена свещ, а на дъното блестяха лакирани илюстрирани картички, задигнати от гостната им стая. Едни от тия картички изобразяваха влюбени двойки с букети в ръцете и с хитро амурче в някой от ъглите, други представяха пейзажи, каквито едва ли ще срещнеш някога през живота си, защото слънцето, да кажем, бе изписано с очи, с нос и с уста, трети пък положително нямаха нищо общо с действителността и ни караха да се смеем от все сърце. Представете си: едно прасе с цилиндър на главата и със звънче на шията се вози на велосипед, а високо над него свети надпис със сребърни букви:

ЧЕСТИТА ВИ НОВАТА 1907 ГОДИНА!

Днес тия лакирани картички лежат заровени може би на дъното на някой пращен тавански сандък, под десетина меки вързопчета с парцали и с оскубани щраусови пера от дамски шапки или под разкъсаните съчинения на Майн Рид, между чиито страници човек без друго ще намери две-три изсъхнали дървеници. Ала колкото и време да мине, каквото и да стане с картичките от някогашната панорама на моя приятел, една от тях ще се запази завинаги в паметта ми.

Нощ. Върху златния рог на месеца стои усмихнато момиченце в синя рокличка, а долу на земята едно белобрадо джудже с мандолина в ръце гледа лунното момиче и пее:

*О, прекрасна Тереза,
ти при мене ще слезеш ли?*

Моят приятел Хераклит Галилеев ни показваше тая картичка зад жълтото пламъче на лоената свещ и обясняваше с тънкия си хриплив гласец:

— Внимавайте! Сега месечината ще падне!

Ние стояхме с отворени уста и опулените ни очи надничаха нетърпеливо през кръглата дупчица на газеното сандъче. Ала чудото не идваше. То дойде по-късно. След години.

* * *

Хераклит Галилеев порасна и стана мъж. Гърбицата му стърчеше все така изострена над раменете, а бледното му лице се криеше в сянката на черна широкопола шапка. Той ходеше бавно из улиците и носеше на обувката си дебели гумени токове, за да изглежда по-висок. Ако забележеше някъде, че двамина се карат, изчезваше мигом в първата напречна улица или се скриваше в някой магазин. Имаше вроден ужас от катастрофите и произшествията. Беше човек не от тоя свят и не се интересувахе от нищо друго освен от науката. Хераклит Галилеев живееше съвсем усамотено в една таванска стаичка, затрупан с книги, със звездни карти и с диаграми. Понякога наистина отиваше на театър, ала и тогава неговата дресирана мисъл не излизаше из омагьосания кръг на физиката и астрономията. Докато хората около него следяха с трепет играта на артистите или слушаха унесено арията на Мефистофел, той мислеше:

„Директната ротационна сила на небесното тяло е право пропорционална на произведението от четвъртината на масата, квадрата от орбитната ъглова скорост и разликата от квадратите на радиус-векторите на планетата.“

При тия метафизични мисли той изваждаше предпазливо от джоба си своето неразделно пакетче с малцови бонбони, слагаше едно бонбонче в устата си и продължаваше с удвоена енергия разсъжденията си за ротацията на небесните тела.

Така безшумно и далеч от действителността живееше тоя човек, когато един ден вестниците съобщиха, че Рокфелеровата фондация го удостоява с шестмесечна командировка в Америка.

За пръв път върху замисленото лице на Хераклит Галилеев засия щастливата усмивка на завоевател.

Той натъпка големите си старомодни куфари с толкова книги, че дори самият председател на хамалското сдружение изгуби равновесие

под тежестта им и изпъна до скъсване дебелия си врат, когато ги дигна от земята.

Хераклит Галилеев пристигна в Хамбург и престоя там четири дни. На петия ден сутринта той отиде на пристанището, загуби се между пътниците, които вървяха по дългия подвижен мост над водата, яви се на палубата на парахода „Левиатан“ и размаха весело шапка към непознатите изпращачи на брега.

Параходната сирена изсвири тревожно и машините затрещяха в черната вода.

„Левиатан“ се заклати и отпътува към миражната обетована земя.

* * *

В кой щат, в кой град отиде Хераклит Галилеев, в какъв научен институт изчезна той и какви занимания погълнаха неговото нравешко трудолюбие — на всички тия въпроси ние ще отговорим с дълго и упорито мълчание, тъй като животът на нашия герой в Америка е забулен в мрака на пълна неизвестност. Знае се само, че през един слънчев ден на пролетта, когато капчуците звъняха весело и из топлата мокра земя се разпукваха първите кокичета, Хераклит Галилеев се завърна в родината си съвсем преобразен и неузнаваем.

Той слезе от влака с каскет на главата и в бял тренчкот, изпод който се подаваха тънките му криви крачета, обути в голф-панталони. След него вървеше носач с два нови куфара, върху чиито капаци крещяха пъстрите етикети с познати имена: „Бристол“, „Империял“, „Регина“.

В океана ли потънаха дебелите книги и звездните карти, черната широкопола шапка и старомодните куфари — тия бездънни ноєви ковчези, в които можеше да се побере цяла къща ведно с всички домашни животни и птици?

Хераклит Галилеев идеше от вълшебното царство на машините, където една жива свиня се превръщаше за 8 минути в 3 адвокатски чанти, в 6 четки за дрехи и в 15 кутийки за маникюрени принадлежности. Миналото стоеше далече-далече зад гърба му — като корито на пресъхнала река.

— О, йес! — отвърщаше високомерно нашият учен, когато някой го питаше дали в страната на янките има място за още един чужденец.

Каква чудна промяна стана с тоя човек, и то за толкова късо време — какво беше това загадъчно прераждане, което измени досъщ характера му и отскубна из корен старите му привычки? Хераклит Галилеев не живееше вече усамотен, като по-рано, а търсеше обществото. Той пръв донесе в нашата тъжна земя веселата топчица „ю-ю“, която ощастливи децата и запълни пустия живот на депутати, министри и общественици. Хераклит Галилеев не се плашеше вече от катастрофи, защото носеше в сърцето си магичния талисман на американското хладнокръвие: пресичаше пътя на бясно фучащи автомобили и мотоциклети, вървеше спокойно по трамвайните релси и чак когато трамваят приближеше на един сантиметър от него, той отхвъркваше като някакъв гумен акробат на тротоара. Сега из устата му се откъсваха странни слова, като „рационализация“, „динамизъм“, „тайлоризъм“ и още стотици подобни тайнствени звукосъчетания, които изправяха слушателя пред заключените врати на непознати представи. Но може би вие ще си помислите, че в своето ново преображение нашият учен изневери на науката и престана да се интересува от ротацията на небесните тела? Нищо подобно. Той седеше все така надвесен над книгите, само че не над ония кошмарни томове с километрично дълги обяснения и формули, а над едни малки американски ръководства, които разкриваха в една страница толкова много тайни от небесната механика, та стигаха чак до електрическия чайник на добрия дядо господ. Хераклит Галилеев дъвчеше късче мичиганска дъвка, четеше съсредоточено практическите наръчници и требници по астрономия и физика, после се заглеждаше в някоя точка на стената и разсъждаваше смело и парадоксално като стопроцентов учен от Колумбийския университет.

И тук ние ще си позволим да подчертаем тържествено и без колебание, че тъкмо тая парадоксалност в мисленето подтикна Хераклит Галилеев към осъществяването на една необикновена идея, чийто зародиш зрееше в подсъзнанието му още от ранно детство. Малкото гърбаво хлапе с панорамата от газено сандъче, човекът с черната широкопола шапка, когото Рокфелеровата фондация прибра под златното си крило, за да претвори духа му, даде на света най-абсурдното и същевременно най-великото откритие, каквото можем да

си представим. Не динамопланетар, не перпетуум мобиле, а нещо друго, много по-ценно — това, от което всички чувствуваха отдавна нужда и което с право може да се нарече благодатна сол за духовния живот на новото човечество.

Ала нека бъдем последователни и да не нарушаваме класичния стил на нашия разказ заради внезапно пробуденото любопитство у читателя. Преди да изнесем на бял свят откритието на нашия учен, ние ще се изкашлим спокойно като Дикенс, ще пропъдим от носа си досадната муха, която също тъй гори от нетърпение да узнае още в тоя миг интригуващата подробност, ще потопим отново перото си в мастилницата и ще продължим нататък повествованието си в досегашния дух.

И тъй, Хераклит Галилеев отпътува един ден за онова глухо градче в провинцията, дето се беше родил и дето не беше стъпвал години наред. Той намери бащиния си дом, разтвори голямата дървена порта и потъна в буренясалата градина с буйно разлистени дървета, по чиито клони чуруликаха птички.

В дъното светна малка къщица, изскочила сякаш из някаква забравена приказка — с бяло варосани стени, с тревясал покрив, с лястовичи гнезда под широката стряха и с алени гиргини пред входа.

Пред къщата гореше огън, а край огъня седеше човек с брада и вареше мармалад в черно казанче. Хераклит Галилеев се представи на непознатия стопанин и говори с него до залез слънце.

На следната утрин човекът с брадата и с мармелада се пренесе в друга къща, а нашият герой извика работници, отхлупи срещу небето част от покрива на родния си дом и превърна пълния с плъхове таван в една чудновата лаборатория.

* * *

— Б-р-р-р-р! — извика професор Тамбуко Бъйдерчилд, като се отпусна безпомощно в креслото си и захапа по стар навик дебелия си език.

Навярно вие никога не сте слушали за професор Тамбуко Бъйдерчилд? Той беше директор на Калифорнийската обсерватория в Уилсонова планина и заедно с двамата си помощници Клюк Дънхам и

Хоруард Цвинклайт пътуваше непрекъснато из космичните сфери, за да оправдае заслуженото си име на първожрец в храма на астрономическата наука. Звездата Пестус беше негово откритие, планетата Вентила бе негова кръщелница. На времето той пръв забеляза магнитната буря около Сатурновия пръстен, а срещу една Нова година доказа съществуването на астероидни конски мухи по опашката на Халеевата комета.

Напоследък професор Тамбуко Бъйдерчилд и неговите помощници Клюк Дънхам и Хоруард Цвинклайт наблюдаваха инфрачервената зона на Венериния спектър, когато едно странно небесно явление прикова вниманието им и ги накара да насочат грамадния си телескоп в съвсем друга посока.

Беше период на пълнолуние, а ясният златен диск на месеца започна изведнъж да съхне и да потъмнява — също както във фазата на последна четвърт. За лунно затъмнение по това време не можеше да става и дума, нито пък друга някаква астрална причина криеше в себе си ключа на тоя космичен катаклизъм.

Професор Тамбуко Бъйдерчилд ревеше от ярост пред загадката, която нараняваше все по-дълбоко самолюбието му и застрашаваше неговия авторитет на бележит астроном. Той крачеше като разярен лъв из стъклената клетка на обсерваторията, съветваше се с помощниците си, които свиваха в недоумение рамене и не знаеха повече от своя учител, плюеше гневно по пода и сипеше по адрес на цялата планетна система най-невъздържани ругатни.

Ала тая суматоха кипеше не само в Калифорнийската обсерватория на Уилсонова планина. Същото беше и на Монблан. И в Париж. И в Иркутск. И в Токио. И във всички останали обсерватории по света. Астрономите пламнаха в някаква мобилизационна треска и реквизираха и последните възможности, за да разбулят тайната на загадъчното небесно явление.

Спокойни и равнодушни бяха само милиардите простосмъртни люде, които вече не обръщаха никакво внимание на луната. По улиците и булевардите на големите градове горяха грамадни електрически слънца, чиято ослепителна светлина беше много по-примамлива от призрачното лунно сияние. В бедните хижи смазаните от труд и неволя хора хъркаха като заклани, в кабаретата и дансингите,

омотани в спирали от дива музика, звъняха чаши с огнисто вино и ехтеше безгрижният смях на охолни веселяци.

Какво правеше в това време нашият герой Хераклит Галилеев?

В неговата лаборатория бръмчеше от сутрин до вечер някаква тайнствена машина и малката бяла къщица се тресеше като курдисана детска играчка.

* * *

Лунатин!... Лунатин!... Лунатин!...

Какво е това?

Лунатин!... Лунатин!... Лунатин!...

Кажете, за бога, каква е тая дума?

Лунатин!... Лунатин!... Лунатин!...

Но защо си играете с търпението ни?

* * *

По страниците на световните вестници започнаха да се явяват чудновати съобщения и реклами. В Тумбукту, в Камчатка, в Нова Каледония, в Сингапур хората разгръщаха картата на Европа и търсеха с любопитство малката държавица България.

— Вярно ли е, че тая страна е населена с людоеди?

— Да. Когато ордите на Чингиз хан нахлули в Европа, канибалското племе „българи“ завзело част от полуострова между планината Дунав и Седефено море, изклало и изяло местните жители и си основало там свое царство. Българският цар Крум е прочут като голям людоед. В едно сражение с португалците той успял да хване в плен самия махараджа Никифор, отрязал му собственоръчно главата, панирал му мозъка и го глътнал наведнъж, а черепа му позлатил и пил с него шампанско в чест на победата.

— Боже мой! Как тогава в тая варварска страна е направено такова велико откритие?

— В това няма нищо чудно. Геният може да се роди и в циганска колиба.

Ала въпреки тая страхотна мълга за нашето племе предприемчивите американци не закъснях да пи направят посещение и да вземат в ръцете си някои концесии, които засипаха страната ни с долари и я превърнаха в същинска райска градина. Те организираха стандартното производство на цървули от негърска кожа, монополизираха търговията с парабели и с евтини погребални ковчези от непромокаем картон, създадоха тръстове за кондензиране на витамините от чесновия лук, издигнаха небостъргачи, прокараха подземни железници, откриха увеселителни заведения, та ако щете дори — пренесоха в престолния ни град и част от своите легендарни бандити, които пък се обединиха ведно с българските legioneri и ратници в така наречения „Съюз за защита против болшевизма“. С една реч, нашата бедна земя цъфна като приказен оазис сред пустинната залязваща шир на европейския континент и от всички краища на земното кълбо започнаха да се стичат тук тълпи от любопитни люде.

И на върха на тоя духовен и материален разцвет стоеше някогашното глухо градче, в което се беше родил Хераклит Галилеев. За няколко месеца само то стана неузнаваемо. На мястото на схлупените турски къщици се усмигнаха кълбовидни и кубически вили, родени из геометричната фантазия на новата архитектура. Калните криви улички се превърнаха в широки асфалтови булеварди, по които звъняха небесносини трамваи и се плъзгаха бавно дълги елегантни автомобили. Нямаше вече жени с чорапи в ръцете пред пътните порти, нямаше пеещи продавачи на мекици из улиците, нито димящи кебапчийски скари по тротоарите. Богатите чужденци раздаваха щедро злато и купуваха всичко: къщи, места, градини, дървета, кучета, котки, покъщнина — така че старите обитатели на градчето осъмваха за една нощ милионери и заминаваха незабавно за столицата. Тоя нов град събра в себе си цвета на световната аристокрация: парализирани барони с тръстикови патерици, дългоноси американки, които водеха подире си опитомени гущери, вързани за копринени панделки, жълтокожи принцове в лакирани двуколки, червенооки холандски албиноси, търгуващи с диаманти, мургави плантатори със сламени каски — о, това беше една пъстра менажерия на човешките раси, една весела интернационална република.

Едничкото нещо, което остана запазено като спомен от някогашното градче, беше бяло варосаната къщица на Хераклит Галилеев. Тя се гушеше, както по-рано, в сянката на старите дървета, трепереше цяла под развързаните сили на дяволската машина и напомняше все същата курдисана детска играчка. Около къщицата стояха три кръга от вечно будна стража, която не позволяваше никому да пристъпи прага ѝ: нашенски стражари в нови униформи с огледално лъснати чизми и със засукани мустачки, американски детективи с лули в устата и с по два пистолета във всяка ръка, английски полицаи от Скотланд Ярд с породисти кучета, чиито остри уши улавяха като антени и най-малкия шум.

На какво се дължеше това необикновено внимание към героя на нашия разказ Хераклит Галилеев?

Много просто. Та нали той даде на човечеството своето велико откритие Лунатин, което възроди света и прочу страната ни?

* * *

Да, Лунатин. Така се наричаха малките желатинови пилюли с лунни лъчи, които възвърнаха на човечеството неговия отдавна изгубен романтизъм. Лунатин се продаваше по всички аптеки, дрогерии и санитарни магазини наред с одеколона, със самобръсначните ножчета, със специалитетите против мазоли и с козметичните еликсири за растене на коса.

Желатиновите хапчета Лунатин приличаха много на пилюлите с рициново масло — с тая разлика само, че под тънката им прозрачна корица блещукаше опалово и гъсто като сироп сияние. Вкусът им беше сладникав, мирисът им наподобяваше уханието на полски теменужки. Те бяха разковничето на сантименталното настроение и оказваха чудесно въздействие върху сухия практичен дух на модерния човек. Достатъчно бе да глътнеш едно хапче Лунатин, за да се откъснеш мигом от двойното счетоводство и да се захласнеш над стиховете на Верлен или да престанеш да мислиш за износа на черва и да зарониш сълзи при звуците на някой Шопенов валс. При това лунните пилюли бяха съвсем безопасни, защото тяхното действие траеше само два часа. След туй човек се връщаше отново в нормалното си състояние и се

залавяше упорито за предишната си работа, без да си спомня по-нататък за лунния транс на душата си.

Разбира се, най-много Лунатин употребяваха влюбените. Те гълтаха по пет хапчета наведнъж и говореха с патос за своята всеотдайна обич. Едно случайно докосване до косите на любимата или до рамото на любимия събуждаше трепета на велико блаженство. Целувката се нареди между седемте смъртни греха и стана осмият.

След влюбените стояха офицерите. Те гълтаха по две хапчета и обявяваха дуел на всеки, който ги погледнеше, без да им се усмихне.

На трето място идеха знаменитите световни дипломати в Обществото на народите, които вземаха Лунатин винаги, щом трябваше да пипнат клончето на мира или да подпишат някаква спогодба. Тогава те се разнежваха, тупаха се приятелски по раменете и също като влюбените се кълняха един другиму във вечна любов.

Четвърти поред бяха лекарите. За тях пък Лунатинът беше неизбежно вдъхновително средство, когато им предстоеше да съставят географски карти или да свирят публично на цигулка.

И най-сетне, пето и последно място заемаха всички останали хора, включително и адвокатите, които гълтаха чудотворните лунни пилюли по разни случаи: на сватби, на погребения, на именни и рождени дни, в съдилищата, в кафенетата, в градините, та дори и в баните.

Цялото земно кълбо ехтеше от нощни серенади.

Фабриците за китари и мандолини работеха трескаво.

Класическият реверанс се яви отново в салоните.

Кражбите на жени зачестиха.

Самопожертвването стана на мода.

Старите сантиментални романи се препечатваха в милиони екземпляри.

Лунатин!... Лунатин!... Лунатин!...

Това беше мистичният символ на възкресената романтика и сигналният зов за галантни приключения и рицарски подвизи.

* * *

РАЗГОВОР МЕЖДУ АВТОРА И ЧИТАТЕЛЯ

— Събери самообладанието си, любезни читателю, и слушай хладнокръвно. Ето, ние стигнахме вече края на нашето повествование и ти трябва да узнаеш една печална подробност. Не се вълнувай. Бъди твърд и посрещни спокойно вестта за трагичната смърт на тримата прочути астрономи от Калифорнийската обсерватория на Уилсонова планина.

— Как? Мигар професор Тамбуко Бъйдерчилд и неговите помощници загинаха?

— Да, професор Тамбуко Бъйдерчилд и неговите помощници Клюк Дънхам и Хоруард Цвинклайт се обесиха на грамадния телескоп на обсерваторията.

— Господи! Кажете по-скоро защо се обесиха!

— Защото и тримата бяха безумно влюбени в луната и не можаха да преживеят нейната гибел.

— А какво стана с луната?

— Не се ли сецаш? В края на краищата нашият герой я изстиска като лимон. Една нощ тя се показва съвсем оръфана и тъмна зад облаците, завъртя се безпомощно в небесните висини и се търкулна някъде на запад. Някои разправят, че потънала в Атлантическия океан.

— Каква ужасна космична катастрофа! И след всичко туй Хераклит Галилеев живее още, нали?

— О, да. Сега той дебне Венера и навярно скоро ще започне да експлоатира и нея. Какви ли чудеса ще видим още?

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.